

Posudek oponenta k uznání diplomové práce za práci rigorosní

Jméno autorky rigorosní práce: Mgr. Marika Zahradníčková

Téma a rozsah práce: Přípravné řízení de lege lata, de lege ferenda (110 stran)

Datum odevzdání práce: 17. 10. 2018

Autorka si pro svou práci zvolila téma přípravného řízení. Ačkoliv se jedná o téma již tradiční, nejedná se o téma neaktuální, ba naopak. Zejména v souvislosti s přípravou nového trestního řádu se stále častěji objevují polemiky nad tím, zda má být posilováno přípravné řízení, či zda těžiště dokazování by stále mělo probíhat v řízení před soudem. Na tomto podkladě se tak otevírá dostatečný prostor pro originální zpracování tématu.

Autorka v práci prokázala ještě dostatečné teoretické znalosti (byť s níže uvedenými výhradami), a to zejména z trestního práva procesního, nutné k zvládnutí jejího tématu. Uchazečka prokázala ještě dostatečnou orientaci v odpovídajících materiálech a dokázala oddělit pro její práci podstatné zdroje od těch nepodstatných, byť mohla využít většího množství odborných článků na toto téma. Při vytváření své práce autorka používala standardních vědeckých metod typických pro danou problematiku, zejména analýzu textů a jejich komparaci, ačkoliv sama zvolené metody práce neuvádí.

Autorka si hned v úvodu vytyčila za cíl zjistit, jak v současné době přípravné řízení funguje a jaký je jeho vztah k řízení soudnímu, a navrhnout jeho vylepšení. Takto široce definovaného úkolu se chopila s ohledem na charakter práce (až na níže uvedené výhrady) odpovědně a je možné konstatovat, že ve své práci stanovených cílů dosáhla samostatně a způsobem, který odpovídá alespoň minimálním požadavkům na rigorosní práci.

Předložená práce splňuje po formální stránce všechny požadavky. Celkově i s přílohami je vypracována na 110 stranách, přičemž vlastní text včetně úvodu a závěru obsahuje 94 stran. Nechybí abstrakt v českém a anglickém jazyce i seznam klíčových slov. V práci chybí prohlášení, že nebyla použita k získání jiného nebo obdobného vysokoškolského titulu, oponent však má za to, že toto prohlášení lze doplnit při obhajobě. Text sám je přehledně strukturován do čtyř částí, které se dále člení na jednotlivé kapitoly a podkapitoly. První část vymezuje základní pojmy týkající se tématu a předkládá čtenáři teoretická východiska konceptu přípravného řízení. Druhá část představuje historický exkurs do problematiky právní úpravy přípravného řízení, avšak až od 50. let minulého století. Těžiště práce je umístěno do třetí části obsahující kritickou analýzu současné úpravy přípravného řízení a poslední části předkládající úvahy de lege ferenda. Autorka tak pro svou práci zvolila celkem logickou strukturu, která čtenáři pomáhá v dobré orientaci v práci. Autorka při svém výkladu postupuje od obecného ke konkrétnímu, což napomáhá lepšímu pochopení ze strany čtenáře.

Autorka s ohledem na zvolené téma zvolila sice dostatečný, ne vždy však reprezentativní okruh pramenů. Spíše negativně lze hodnotit, že se mezi prameny nachází jen jediný pramen ze zahraniční provenience.

Autorka správně v práci rozlišuje mezi citací a parafrází. Správně pak cituje internetové zdroje, u nichž uvádí také datum zobrazení, což je u tohoto poměrně nestálého druhu informačního zdroje nezbytné pro jeho identifikaci. Autorka v práci nevyužívá žádných citačních zkratk, což by bývalo přispělo k lepší přehlednosti odkazů na prameny práce.

Hloubka autorkou provedené analýzy problematiky přípravného řízení je dostatečná, kladně lze hodnotit, že uchazečka nejenže cizí názory přejímá, ale dokáže je i kriticky hodnotit a polemizovat s nimi. Autorský text uchazečky je relativně čtivý, stylistická úroveň práce je spíše průměrná; některé věty však působí trochu kostrbatě. Práce trpí nemalým množstvím gramatických chyb, ty autorka činí zejména v psaní čárek ve větách jednoduchých i v souvětích (pravidla jejich psaní činí autorce zjevně potíže), a to zejména v případě, kdy předkládá vlastní názory.

Oponent kladně hodnotí sympatickou snahu autorky nevytvořit pouze kompilát názorů cizích autorů, ale přednést čtenáři originální náhled na téma prostřednictvím svých úvah a reflexí ohledně s tématem souvisejících problémů. Škoda jen, že jejich řešení autorka příliš nedomýšlí, takže ačkoliv dokázala problémy pojmenovat, jejich řešení (předkládané v rámci úvah de lege ferenda) přinejmenším pokulhávají (k jednotlivým argumentům srov. níže).

Oponent má nad rámec výše uvedeného k předložené práci tyto konkrétní poznámky a připomínky:

- Autorka v práci předkládá názor, že by v právní úpravě mělo být znemožněno prodloužení čtrnáctidenní lhůty k ukončení zkráceného přípravného řízení. Absolutní znemožnění prodloužení se však jeví jako zcela nepraktické, jestliže by tato lhůta měla být překročena jen o jediný den. V autorkou navrhovaném řešení by muselo proběhnout standardní přípravné řízení, což by bylo v přímém rozporu se zásadou rychlosti řízení, na níž se v práci často odvolává.
- Skutečnost, že až 60 % věcí je vyřizováno ve zkráceném přípravném řízení, nemusí být dokladem toho, že je tento typ přípravného řízení nadužíván, či dokonce zneužíván (byť se tomu tak může někdy dít), ale je to dle zkušenosti oponenta – soudce okresního soudu – obrazem počtu bagatelních věcí.
- Oponent nesouhlasí s tezí uchazečky, že by soudci nebyli motivováni odmítat návrhy na potrestání v případech zjevného odkládání sdělení podezření a několikerého prodlužování lhůty k ukončení zkráceného řízení, neboť tím mají velmi jednoduše od stolu rozhodnutou a skončenou věc, kterou by museli (někdy i složitě a náročně) projednávat.
- Uchazečka poněkud nepřesně užívá termín „záznam o podání vysvětlení“ namísto „úřední záznam o podání vysvětlení“ (dále jen „ÚZ“).
- Autorka na str. 47 nesprávně uvádí, že možnost využít ÚZ je z povahy věci přípustná i v případě, že se jedná o neodkladný nebo neopakovatelný úkon. To je ale značně nepřesné, neboť i v takovém případě by to bylo lze jen se souhlasem obviněného a státního zástupce, navíc pokud by šlo o zachycení výpovědi, neprováděl by se ÚZ, nýbrž výslech (§ 158 odst. 8 tr. řádu).
- Oponent má zjevně opačnou představu o „správné regulaci“ než uchazečka, neboť dle jeho názoru čím konkrétnější úprava je, tím bývá nepřehlednější, mezerovitá a ve výsledku i nesrozumitelná.
- Na str. 49 autorka uvádí, že v případě ÚZ není ani státní zástupce schopný zpětně zkontrolovat, jak podání vysvětlení probíhalo a zda byly skutečně uvedeny zaprotokolované informace. Přitom opomíjí, že v případě výslechu (pokud není nahráván, nebo pokud se ho státní zástupce neúčastní, což bývá v drtivé většině) toho není schopen rovněž.
- Úpravu rozšířeného přípravného řízení, jež u nás platí cca 17 let, už jen těžko lze označit za „relativně nový právní institut“, jak autorka činí na str. 58.
- Na str. 79 diplomantka uvádí, že návrh na vydání příkazu k odposlechu podává často policejní orgán. V takovém případě by se však jednalo o nezákonný odposlech, neboť jedinou osobou oprávněnou k takovému návrhu je státní zástupce. Oponentovi se nikdy nestalo, že by takový návrh byl podán policejním orgánem.

- Oponent má za nesprávný i názor uchazečky, že při rozhodování návrhu na vydání příkazu k odposlechu může k úniku informací docházet velmi snadno např. přes administrativní aparát soudu. Autorka totiž není zjevně seznámena se způsobem rozhodování soudu, které je v případě takových návrhů podrobena utajení.
- Konečně není pravdivý ani názor autorky na str. 93, že soud má vždy všechny informace (vyhledané či provedené) ve spise už po přípravném řízení. Oponentovi se již vícekrát stalo, že skutečnosti zásadní pro rozhodnutí o vině či trestu byly zjištěny až v řízení před soudem na základě důkazů jak vyhledaných, tak provedených až před soudem.

Výše uvedená pochybení a připomínky snižují hodnotu předložené práce do pásma slabšího průměru až průměru. Přesto nelze autorce upřít snahu a poctivou práci, které vedly ještě k dostačujícímu výsledku v podobě originálního a relativně podnětného zpracování tématu.

Z toho důvodu doporučuji předloženou práci k obhajobě, při té by ovšem měla uchazečka prokázat, že se v problematice jí zvoleného tématu dobře orientuje.

Při ústní obhajobě by uchazečka měla zodpovědět tyto otázky:

- 1.) Obhajte svůj návrh na možnost použití ÚZ jako důkazu (důkazního prostředku) i bez souhlasu obviněného. Přitom si uvědomte úskalí spočívající v právu na obhajobu v případě ÚZ svědků.
- 2.) Obhajte (případně korigujte) svůj návrh na přenesení pravomoci povolovat odposlechy na státní zástupce. Přitom si uvědomte důvody, proč tato pravomoc byla svěřena soudům a ústavní limity zásahu do soukromí.

V Praze dne: 16. 1. 2019

JUDr. Jiří Krupička, Ph.D.
oponent